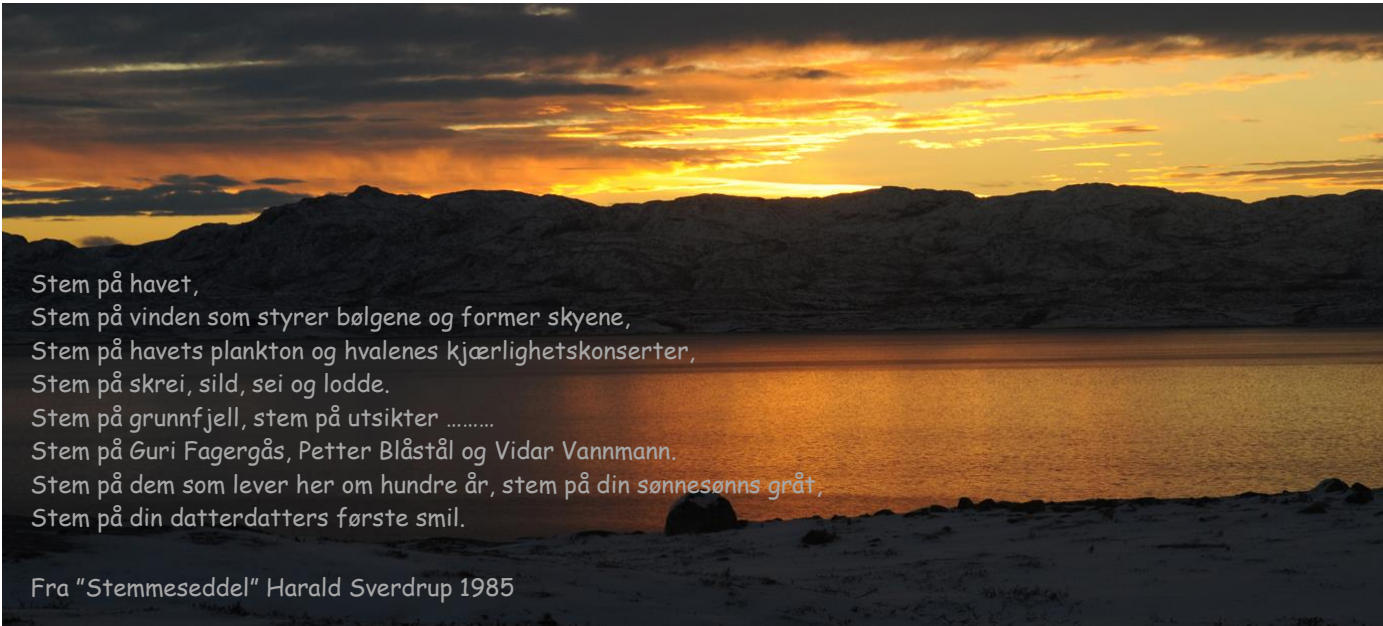

Arbeidsprogram 2014 – 2015

Stem på havet,
Stem på vinden som styrer bølgene og former skyene,
Stem på havets plankton og hvalenes kjærlighetskonserter,
Stem på skrei, sild, sei og lodde.
Stem på grunnfjell, stem på utsikter

Stem på Guri Fagerås, Petter Blåstål og Vidar Vannmann.
Stem på dem som lever her om hundre år, stem på din sønnesønns gråt,
Stem på din datterdatters første smil.

Fra "Stemmeseddel" Harald Sverdrup 1985

OM ARBEIDSPROGRAMMET

Arbeidsprogrammet legger rammene for hva Naturvernforbundet skal prioritere i 2014 og 2015. Det er førende for organisasjonens sekretariat, og skal følges opp av lands- og sentralstyret. Lokal- og fylkeslag står fritt til å prioritere de arbeidsoppgavene lagene finner mest relevante. Samtidig er det viktig å understreke at hvorvidt vi lykkes med de aktiviteter og mål vi ønsker å oppnå gjennom arbeidsprogrammet, vil avhenge av felles innsats fra tillitsvalgte, lokallag, fylkeslag og utvalg. Hovedvekten av aktivitet i organisasjonen skjer uten at dette er nevnt i arbeidsprogrammet og arbeidet som gjøres av sekretariatet i oppfølgingen av arbeidsprogrammet utfylles av innsats fra organisasjonen, både fra utvalg, fylkes- og lokallag.

Sekretariatet skal innrette ressursbruken slik at arbeidsprogrammet har øverste prioritet. Samtidig skal sekretariatet kunne følge opp og bidra i det lokale natur- og miljøvernarbeidet som drives rundt om i landet og imøtekomme henvendelser fra fylkes- og lokallag, samt kunne ha et tett samarbeid med utvalgene. Sekretariatets rolle som tilrettelegger og støttefunksjon ligger med andre ord til grunn for arbeidsprogrammet, og i de aktiviteter der det er særlig viktig med samarbeid på tvers av hele organisasjonen, er dette forsøkt synliggjort. Videre skal det være satt av tilstrekkelig med ressurser til at sekretariatet kan ivareta løpende prosjekt- og samarbeidsforpliktelser og følge opp saker som kommer opp i regjering og Storting. Naturvernforbundet skal aktivt bygge allianser med andre organisasjoner der det styrker saken.

Når det gjelder uforutsette saker, henvendelser fra media, høringer og lignende, skal sekretariatet prioritere det som kan bidra til å nå målsettingene i arbeidsprogrammet.

Arbeidsprogrammet er nå delt inn i hovedsatsninger og arbeidsområder. Det er tre hovedsatsninger og ni arbeidsområder. De ni arbeidsområdene er likestilte, og står følgelig ikke i prioritert rekkefølge. Aktiviteter som er del av organisasjonens generelle drift, som økonomiarbeid, drift av medlemsregister, utgivelse av Natur og Miljø ol, er kun nevnt i de tilfeller der det skal gjøres noe spesielt i perioden. Til grunn for arbeidsprogrammet ligger også internasjonal strategi for organisasjonen som gjelder for 2011-2020, kommunikasjonsstrategien som ferdigstilles i 2013, strategien for inntektsbringende arbeid 2011 - 2015, likestillingsplanen vedtatt i januar 2013 samt landsstyrets vedtatte mål og aktiviteter for jubileumsåret 2014.

Om det blir behov for prioriteringer ettersom ressurser og inntekter varierer, skal landsstyret årlig ta stilling til status og planer.

HOVEDSATSINGER

Hovedsatsinger er de aktiviteter som prioriteres høyest i 2014 og 2015 for å profilere organisasjonen og når det gjelder tidsbruk, økonomiske ressurser og involvering av organisasjonen i planlegging og gjennomføring.

A JUBILEUMSFEIRING FOR EN STERKERE ORGANISASJON

Naturvernforbundet fyller 100 år i 2014, og jubileumsfeiringen vil prege hele året.

Gjennom ulike aktiviteter er målet at jubileet skal bidra til at flere kjenner til Naturvernforbundet, at flere blir medlemmer og at økonomien styrkes slik at jubileumsaktivitetene får varig verdi for organisasjonen. Planleggingen og forberedelsene til jubileumsfeiringen er allerede i gang, også i flere lokal- og fylkeslag. Arbeidet med en historiebok har pågått over lengre tid, og denne ser ut til å kunne ferdigstilles i 2016.

I tillegg til at det vil være lokale markeringer av jubileet i regi av lokal- og fylkeslag, skal følgende aktiviteter gjennomføres:

- Miljøfestival på Østlandet sommeren 2014 med en åpen feiring på et lett tilgjengelig sted.
- Opprettelse av nettstedet Natur i 100 der både dagens og potensielle medlemmer skal engasjeres og aktiviseres.
- Utarbeidelse av en transporterbar fotoutstilling, som lokal- og fylkeslag kan vise frem på biblioteker, skoler og andre aktuelle steder.
- Utarbeidelsen av en jubileumsutgave av Natur og miljø i tillegg til historiske tilbakeblikk i utgavene av magasinet som gis ut i løpet av året. Også den årlige Naturkalenderen skal ha fokus på jubileet.
- Innsamlingsaksjoner for å gi bedrifter og enkeltpersoner mulighet for å gi organisasjonen en gave i anledning jubileet.

B NATURGLEDE

Naturglede er viktig for å få flere til å ønske å ivareta naturverdiene vi har rundt oss.

Natur og biologisk mangfold, med mennesket inkludert, må løftes tydeligere frem for å skape tilhørighet og glede til natur- og miljøvern. Naturvernforbundet skal i all kommunikasjon formidle engasjement, hjertesaker og naturglede. Det er viktig å vise sammenhengen mellom en rik og mangfoldig natur, kunnskap om og bruk av denne - og våre politiske krav.

Mange av våre lokal- og fylkeslag gjør en stor innsats for å få med folk ut i naturen og lager arrangementer for å vise frem naturverdier, samtidig som de forteller om trusler mot disse verdiene og behovet for å ta vare på dyr, planter og vakre landskap. Det er et mål at flere fylkes- og lokallag i perioden skal kunne gjennomføre slike arrangementer.

Følgende aktiviteter skal gjennomføres:

- Gjennom utarbeidelsen av ny kommunikasjonsplan for organisasjonen, skal natur, mennesker og engasjement bidra til at vi i større grad kan skape entusiasme og snakke til folks hjerter.
- Fra sentralt hold søke midler som skal distribueres til fylkes- og lokallags naturgledeprosjekter slik som «Naturkokker», «Sidesprang», «Din nabo er en drage», «Naturlig onsdag» etc.
- Arrangere Verdt-å-ta-vare-på-turné med arrangementer utvalgte steder i landet med fokus på steder og aktiviteter i Norge og i verden det er verdt å ta vare på og som trues av

klimaendringer. Det blir foredrag, kultur- og naturopplevelser i samarbeid med lokallag, fylkeslag og utvalg som ønsker å delta og å bidra til turneen.

- Gjennom Naturvernskolen (se Arbeidsområde 1, Organisasjon), som skal videreutvikles i løpet av perioden, skape nettverk og samarbeid og erfaringsutveksling mellom fylkes- og lokallag som driver naturgledeprosjekter.
- Verve nye medlemmer på minst ti arrangementer som foregår i naturen.

C REDUSERT OLJELETING - INGEN OLJEBORING I SÅRBARE OMRÅDER

Utvinning av olje og gass skaper alvorlige klimaendringer og er en trussel mot havområdene våre. Det må ikke åpnes nye områder for olje- og gassleting på norsk sokkel, og kullutvinningen på Svalbard må avvikles. Norge må lage en forpliktende plan for nedtrapping av norsk oljevirkosomhet og bidra internasjonalt til en overgang fra fossil avhengighet til lavutslippssamfunn. Det å la olje og gass bli liggende under havbunnen, er avgjørende for å løse klimakrisen. Havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja rommer verdifull og uerstattelig natur, og engasjementet mot leting etter olje og gass her er stort. Naturvernforbundet vil fortsette arbeidet for at disse områdene bevares olje- og gassfrie i samarbeid med blant annet Folkeaksjonen Oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja, fiskeri- og reiselivsorganisasjoner. Også andre havområder, som Barentshavet, Jan Mayen, Mørrekysten og kystnære områder i Skagerak, er truet av boring etter olje og gass.

Følgende aktiviteter skal gjennomføres:

- Gjennomføre en kampanje for fortsatt olje- og gassfrie områder utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja når det nærmer seg en politisk beslutning i saken.
- Arbeide for olje- og gassfrie områder i Arktis, Barentshavet, Jan Mayen, Mørrekysten og kystnære områder i Skagerak.
- Bygge allianser med andre organisasjoner om et olje- og gassfritt Arktis.
- Bidra til Environmental Rights Action arbeid med miljø og menneskerettigheter og mot petroleumsforurensing i Nigeria.
- Samarbeide med Oilwatch Afrika i regionalt påvirkningsarbeid.

ARBEIDSMRÅDER

1 EN STØRRE OG STERKERE ORGANISASJON

Naturvernforbundet skal være landets største og viktigste organisasjon for natur- og miljøinteresserte med engasjerte og dyktige lokal- og fylkeslag som skaper naturglede og jobber med lokale natur- og klimasaker. Det er et avgjørende mål for perioden å få flere tillitsvalgte og aktive medlemmer som bidrar i natur- og miljøvernarbeidet over hele landet. Organisasjonen skal være den mest synlige natur- og miljøorganisasjonen i nasjonal, regional og lokal media.

Møtepunkter, arrangementer og jubileumsfeiring

Større arrangementer gir mulighet for å aktivisere medlemmer som så langt ikke har vært aktivt med i organisasjonens arbeid, inspirere og engasjere allerede aktive medlemmer, være arenaer for kunnskapsutveksling og ikke minst å skape oppmerksomhet knyttet til organisasjonen som kan gi flere medlemmer og fokus på organisasjonens kjernesaker. Det er et mål for organisasjonens arrangementer at disse skjer i samarbeid mellom flere ledd i organisasjonen, og at de følges opp av aktivt kommunikasjons- og rekrutteringsarbeid.

Naturvernforbundet skal i perioden:

- Gjennomføre en miljøfestival med feiring av organisasjonens jubileum, se hovedsatsing A.
- Arrangere landsmøte i 2015 i samarbeid med et av organisasjonens fylkeslag.

Flere tillitsvalgte og aktive medlemmer

Et mål for organisasjonsarbeidet i perioden er å få en markant vekst i antall medlemmer og samtidig aktivisere en større del av medlemsmassen.

Naturvernskolen var en av hovedaktivitetene i forrige arbeidsprogramperiode, og arbeidet med denne tas videre også i 2014 og 2015 blant annet som et virkemiddel for å rekruttere, ivareta og motivere tillitsvalgte. Vi skal være en organisasjon som engasjerer bredt og antallet kvinner med tillitsverv i organisasjonen skal økes. Det viktigste er støtte i arbeid med sakene og hjelpemiddelet for økt engasjement er Naturvernskolen og Miljøfestivalen og andre inspirerende samlinger.

Naturvernforbundet skal i perioden:

- Videreutvikle Naturvernskolen, med flere tema og et eget ledertreningskurs for tillitsvalgte.
- Naturvernskolen skal evalueres i løpet av 2015.
- Gjennomføre årlige nasjonale samlinger for tillitsvalgte på alle nivå.
- Iverksette tiltak i henhold til likestillingsplanen med mål om å sikre kvinners aktive deltagelse og representasjon blant tillitsvalgte.
- Gjennomføre pilotprosjekt der fylkeslag bistås fra Naturvernforbundet sentralt slik at nyinnmeldte medlemmer raskt følges opp og inviteres til aktiviteter i organisasjonen.
- Samarbeide med fylkes- og lokallag for å samle inn langt fler av medlemmenes epostadresser.
- Lage egne arrangementer og tilbud til studentlag med mål om flere aktive studenter i organisasjonen.
- Videreutvikle studentsatsningen med Natur og Ungdom.
- Iverksette samiske språktiltak, og utvikle samarbeid med samiske miljø

Mer kapasitet ut i regionene

I løpet av de to siste arbeidsprogramperiodene er det blitt satset på to regioner, Trøndelagsfylkene (2010-2011) og de nordligste fylkene (2012-2013). Det er et mål å styrke organisasjonens arbeid i fylkene gjennom å videreføre og utvide regionsatsningen.

Naturvernforbundet skal i perioden:

- Utvide regionsatsningen til en ny stilling i løpet av perioden. Hvilken region/hvilke regioner dette blir, vedtas av landsstyret.
- Legge frem en vurdering av ansettelsesforholdene i de enkelte fylkeslag med forslag til hvordan de fylkeslagene som ønsker seg økt administrativ støtte på best måte kan få dette.

Flere medlemmer

Med flere medlemmer, øker sjansene for gjennomslag. De siste årene har organisasjonen hatt en forsiktig medlemsvekst, og målet er å fortsette denne i 2014 og 2015. Verving skal prioriteres i perioden, med mål om å øke medlemstallet til 25 000 medlemmer innen utgangen av 2015. Dette forutsetter at større deler av organisasjonen involveres i vervearbeidet. Sekretariatet skal bistå lokal- og fylkeslag i dette arbeidet.

Naturvernforbundet skal i perioden:

- Gjennomføre en e-poststafett for å verve flere medlemmer som en del av nett- og jubileumssatsingen Natur i 100.
- Gi økonomisk og kapasitetsmessig støtte til verving rettet mot utvalgte målgrupper og arrangementer, særlig skal verving ute i naturen prioriteres.
- Fortsette og videreutvikle vervesamarbeid med Natur og Ungdom og Miljøagentene.
- Kontakte alle som har vært på arrangement i regi av Naturvernforbundet, både lokalt og nasjonalt, med forespørsel om medlemskap.

En trygg økonomi

Naturvernforbundet skal være en organisasjon med trygge økonomiske rammer, god økonomistyring og effektiv administrasjon. Inntekter er viktige både sentralt og lokalt, og det bidrar til å bygge opp en langsiktig egenkapital. En prioritert oppgave for økonomiarbeidet, er å sikre mer langsiktige og stabile inntekter.

Naturvernforbundet skal i perioden:

- Etablere en økonomisk reserve på 20 % av dagens nasjonale omsetning for sekretariatet. Dette er en økning på ca 4 % poeng fra 2012.
- Gjennomføre et omfattende inntektsarbeid som gir både bedrifter og enkeltpersoner mulighet til å bidra til å styrke organisasjonens økonomi. Innen utgangen av 2015 skal vi ha 1200 fastgivere, fra dagens 869, og vi skal bruke jubileet til å få økte inntekter.
- Tilrettelegge for erfaringsutveksling og kompetansebygging når det gjelder økonomiarbeid på lokal- og fylkesnivå for å bedre økonomien i alle ledd av organisasjonen.

Kommunikasjon

Naturvernforbundets nye kommunikasjonsstrategi er under utarbeidelse, ferdigstilles etter landsmøtet og vil gjelde fra 2014. Denne skal se på helheten i vår kommunikasjon knyttet til det politiske arbeidet, verving og organisasjonsbygging. Naturglede og det å skape engasjement gjennom måten vi kommuniserer, skal bidra til å skape legitimitet for og støtte til vårt arbeid og vil sentralt i planen. Også globale miljøutfordringer og vårt internasjonale miljøarbeid skal løftes frem, og planen vil se på hvilke nye kanaler – som for eksempel sosiale media – som skal satses på.

Naturvernforbundet vil i perioden:

- Implementere ny kommunikasjonsplan og evaluere denne ved slutten av arbeidsprogramperioden
- Evaluere Natur og miljø i løpet av 2015.
- Presentere de internasjonale prosjektene til Naturvernforbundet for landsstyret, sentralstyret og på landsmøtet. Det skal også tilbys presentasjoner for fylkes- og lokallag.

Internasjonalt natur- og miljøarbeid

Naturvernforbundet bidrar til å styrke demokratiske miljøorganisasjoner gjennom deltagelse i internasjonale nettverk og ved å gi økonomisk og organisatorisk støtte til grasrotorganisasjoner i sør og øst.

Naturvernforbundet vil i perioden:

- Styrke arbeidet med organisasjonsutvikling hos partnere i Øst-Europa, Sentral-Asia og Afrika.
- Aktivt bruke utveksling gjennom Fredskorpset til å styrke partnerorganisasjoner og internasjonalt engasjement i Naturvernforbundet.
- Søke, og eventuelt gjennomføre, Operasjon Dagsverk i 2015.
- Benytte vårt internasjonale nettverk, Friends of the Earth, til å påvirke internasjonale prosesser for eksempel knyttet til utvikling i Arktis og internasjonalt klimasamarbeid.

2 EN RIK OG MANGFOLDIG NATUR

Naturen er verdifull og uerstattelig, og naturrikdommen i Norge må sikres gjennom bedre forvaltning av økosystemer. Dette må skje gjennom mer vern av utvalgte areal, arter og naturtyper, men ikke minst ved at grunnlaget legges for fremtidsrettet næringsvirksomhet og menneskers trivsel gjennom bærekraftig høsting og bruk av natur. Naturmangfold er et arbeidsområde der lokal- og fylkeslag og utvalgene gjør en stor innsats, som sekretariatet i perioden skal samarbeide med og støtte opp om. Gjennom aktiv deltagelse fra engasjerte og kompetente lokal- og fylkeslag skal Naturvernforbundet bidra til at lokale naturperler og naturområder tas bedre vare på.

Internasjonalt har Konvensjonen om Biologisk Mangfold (CBD) lagt viktige føringer, som må følges opp på nasjonalt nivå. Her spiller Naturvernforbundet en viktig rolle som kunnskapsspreder og med innspill til hvilke konsekvenser konvensjonen bør få i Norge. Når det gjelder presset mot naturressursene i nord – både til havs og på land – skal dette imøtegås både gjennom videreføringen av regionsatsingen i nord og arbeidet for bærekraftige fiskerier, mot olje- og gassvirksomhet og mot sjødeponier fra mineralnæringen.

Gjennom rovviltforliket i Stortinget i 2011 ble det gjort endringer i rovviltforvaltningen som medfører et hardere press på rovdyra. Gjennom tilstedeværelsen i alle landets rovviltregioner er Naturvernforbundet en viktig korrigerende for uvetting forvaltning.

Tiltak for å spre engasjement for naturmangfoldet er beskrevet under hovedsatsing B, Naturglede.

I tillegg vil Naturvernforbundet i perioden:

- Være en aktør som sprer kunnskap og engasjement for naturmangfoldet som helhet, hvordan arter og områder hører sammen i økosystemer, og betydningen av inngrepsfri natur og hvor viktig det er at sammenhengene i naturen tas hensyn til i miljøpolitikken.
- Gi innspill til statsbudsjettene for 2015 og 2016 som vil gi bedre beskyttelse for naturmangfoldet.
- Koordinere og sørge for at Naturvernforbundet er representert i fora slik som kontaktutvalget for rovvilt, lakserådet, referansegruppe for nasjonalparker, eventuelle lovutvalg etc.
- I samarbeid med motorferdselsnettverket og FRIFO, SRN og andre organisasjoner drive påvirkningsarbeid for å hindre ytterligere fornøyleskjøring og økt bruk av motorisert transport til fritidsaktiviteter i utmark og til sjøs.
- Støtte arbeidet med å ivareta det biologiske mangfoldet i kulturlandskapet
- Starte arbeidet med å innføre jaktforbud i noen utvalgte større verneområder.

3 VASSKRAFT OG VINDKRAFT

Naturvernforbundet vil arbeide for et naturvennlig lavenergismått og kjempe mot naturødeleggende utbygginger av vindkraft og vasskraft og sikre at fornybar energi brukes til å erstatte fossil. Norge har et altfor høyt energiforbruk som må reduseres. Slik kan ren energi frigjøres og natur spares. Naturvernforbundet ønsker en forvaltning av naturmangfold og landskap der kartlegging og verdifulde arter og naturområder og verdifulle landskap på sjø og land alltid foreligger og legges til grunn. God medvirkning må sikres gjennom lovverk og planprosesser.

Naturvernforbundet vil i perioden:

- Støtte opp om arbeidet i vassdragsvernrådet om årlige vassdragsverntreff, for å skape engasjement og dele kunnskap og erfaring om vassdragsvernarbeid.
- Bistå vassdragsvernrådet og lokal- og fylkeslag når saker løftes opp på et nasjonalt politisk plan og delta aktivt i konsejonsbehandlingen der vassdrag med særlig sårbare og verdifulle naturverdier står i fare for å bli ødelagt.
- Motarbeide videre utbygging av naturskadelige vind – og vannkraftverk, og store kraftlinjer
- Bygge allianser og sikre støtte til vassdragsarbeidet gjennom Redd Elvene
- Delta aktivt i alle deler av behandlingsprosessen for å hindre/begrense store natur- og landskapsødeleggelse av to utvalgte vindkraftanlegg.

4 FISKERI OG OPPDRETT

Norske og arktiske havområder rommer verdifulle fiskeriressurser. Klimaendringer fører til endring i vandringsmønstre for fiskebestander og mangelen på enighet om fordeling av kvoter og overkapasitet i verdens fiskeflåte fører til overfiske. En forventet vekst i oppdrettsnæringen og et press mot utvidelse av næringen nordover langs kysten vil øke konflikter med kystfiske, kysttorsk og ville lakse- og sjørretbestander og medføre større forbruk av fisk til fôr. Kunnskapen om natur og økologi i fjordsystemene er liten og hvert enkelt inngrep og påvirkning vurderes ikke samlet.

Naturvernforbundet vil i perioden:

- Bistå fylkes- og lokallag og samarbeide med andre organisasjoner for å redusere miljøpåvirkning fra fiskeoppdrett.
- Jobbe for oppmerksomhet i media om utkast av fisk, ulovlig fiske og hvordan fiskeriforvaltning kan gjøres bærekraftig.
- Gi innspill til fiskeriforvaltningen, blant annet knyttet til fiskeriene i møte med et klima i endring. Dette skal også være tema for et av arrangementene på Verdt-å-ta-vare-på-turneen.

5 GRUVER

Verdifull natur står i fare når interessen for utvinning av mineraler øker og store prosjekter med omfattende miljøkonsekvenser planlegges, både i Norge og i andre nordiske og arktiske land. Flere steder er det planer om å dumpe avfall fra virksomheten i nærliggende fjorder, hvilket kan være svært skadelig for livet i havet. Naturvernforbundet ønsker å sikre at gruvevirksomhet skjer på miljøforsvarlig måte og vil jobbe for at sjødeponi forbys i Norge.

Naturvernforbundet vil i perioden:

- Arbeide aktivt med to utvalgte gruveprosjekter og for at sjødeponi forbys i Norge.

6 SKOG

Norske skoger har et stort biologisk mangfold og over 2000 truede og sårbare dyr og planter lever i skogen. Skal vi ta bedre vare på disse, må vi ta bedre vare på skogene. Gjennom skogutvalget og aktive fylkes- og lokallag sitter Naturvernforbundet på mye erfaring og kompetanse når det gjelder natur- og friluftverdier i skog og hvordan disse i varierende grad ivaretas av skogeiere, skogeierlag og sertifiseringsorganer. Naturvernforbundet skal arbeide for mer skogvern, også vern av skog på statsgrunn, og en omlegging av skogforvaltningen til større medvirkning og ett mer miljørettet skogbruk. En spesiell utfordring i perioden er å møte storstilte planer om å plante ned store arealer langs kysten med granskog – treslag som ikke hører hjemme i dette miljøet, og som gjennom

spredning truer de naturlige økosystemene.

Naturvernforbundet vil i perioden støtte skogutvalgets arbeid med å:

- Identifisere tre viktige skogområder som ikke er i verneprosess, og i samarbeid med skogutvalg og fylkes/lokallag bidra til å fremme verneforslag.
- Motarbeide tilskuddsordninger til, og nye planer om treslagsskifte og skogreising langs kysten.
- Dokumentere hogst i verdifulle skogsområder og brudd på lovverk og miljøstandard og bruke dette aktivt i media og mot myndigheter i arbeidet for en bedre forvaltning.
- Arbeide for at det innføres meldeplikt på hogst i eldre skog

7 REDUSERTE KLIMAGASSUTSLIPP I NORGE OG VERDEN

Klimaendringer truer folk og natur over hele verden. 2015 vil være et avgjørende år for det internasjonale klimasamarbeidet. Da skal forhandlingene om en internasjonal klimaavtale, som skal gjelde fra 2020, landes. Naturvernforbundet har lenge vært en ledende aktør i norsk sivilsamfunns arbeid med de internasjonale klimaforhandlingene, og ønsker fremdeles å spille en slik rolle. Vi vil bruke andre halvdel av 2015 på å spre kunnskap og engasjement om hvordan vi kan løse klimaproblemet, hva som står på spill i møte med et klima i endring og om det internasjonale klimasamarbeidet. Det vil vi gjøre en turné med arrangementer flere steder i landet, som står beskrevet under hovedsatsing B, Naturglede.

Naturvernforbundet vil i perioden:

- Konfrontere regjering og sektormyndigheter med de klimamål og tiltak som er nedfelt i klimameldingen og jobbe for årlige reduksjoner i de norske klimautslippene.
- Følge de internasjonale klimaforhandlingene, og gjennom media og direkte innspill; påvirke norske posisjoner blant annet ved å argumentere for CO2 avgift på import på varer fra land som ikke ratifiserer internasjonale klimaavtaler.
- Arbeide for at Norge bidrar økonomisk til miljøvennlig utvikling i sør, og at de norske satsingene på energi og regnskog bidrar til reduserte klimagassutslipp og bevaring av naturmangfoldet.
- Styrke partners påvirkningsarbeid overfor myndigheter i de store utslippslandene Russland, Hviterussland, Ukraina og Kasakhstan for å øke deres nasjonale mål om reduserte klimagassutslipp.
- Videreutvikle gode demonstrasjonsprosjekter for bærekraftige energiløsninger med etablerte partnere i Kaukasus, Sentral-Asia og Afrika, som grunnlag for å styrke nasjonalt påvirkningsarbeid.
- Etablere praktiske energiprojekter i Nigeria sammen med ERA.
- Gi innspill til statsbudsjettene for 2015 og 2016 som vil gi lavere klimagassutslipp.
- Styrke partnere i lavutslippsland i deres arbeid for utvikling med lave klimagassutslipp.
- Synliggjøre perspektiver på klimaproblemet fra miljøvernere i sør på nettsider, i Natur & Miljø og i norsk media, og slik sette klimarettferdighet på dagsorden.
- Utvide nettverket av klimaambassadører slik at det holdes minst 100 foredrag i året. Ved hjelp av klimaambassadørene og et aktivt mediearbeid skal Naturvernforbundet bidra til å spre kunnskap om funnene i FNs klimapanelers nye hovedrapport.
- Kreve tiltak som reduserer klimagassutslippene fra nordmenns flyreiser.

8 SPARE FOR Å BEVARE

Energi spart er mer miljøvennlig enn energi produsert. Smartere bruk av energien reduserer klimagassutslippene og inngrepene i naturen, lokal forurensning og utslipp til jord og vann. Det er på tide å ta i bruk det enorme potensialet for å redusere energibruken der vi bor og jobber, og bruk av fossil energi til oppvarming må forbys. Naturvernforbundets arbeid, både nasjonalt og internasjonalt, skal bidra til at det brukes mindre energi og at den energien som brukes, er fornybar.

Naturvernforbundet vil i perioden:

- Samarbeide med kommuner, fylkeskommuner, næringsliv og bransjeorganisasjoner om sparetiltak og prosjektet Oljefri.
- Jobbe for at klimameldingen følges opp med utfasing av oljefyring innen 2020 og virkemidler som utløser det store sparepotensialet.
- Gjøre oljefri til et nasjonalt program som lanseres i flere regioner.
- Øke bevisstheten hos forbrukere om energisparing i hjemmet gjennom nettsiden Energismart.no.
- Arrangere årlige møteplasser for lokal- og fylkeslag som arbeider med energi- og klimasaker.
- Legge til rette for mer frivillig aktivitet knyttet til temaene energisparing og utfasing av oljefyring gjennom Oljefri, energismart og andre forbrukerrettede prosjekter.
- Bidra med energi- og klimaundervisning gjennom skoleprosjektet SPARE i partnerland.
- Fremme praktiske energiløsninger gjennom arbeidet med internasjonale partnere.
- I samarbeid med partnere; gjennomføre prosjektet "Russlands største kraftverk", med mål om reduserte klimagassutslipp og redusert avhengighet av atomkraft.
- Arbeide for at tilskudd til energisparing må være minst like stort som tilskudd til energiproduksjon.

9 FREMTIDENS BYER

I 2014 og 2015 vil Naturvernforbundet, i samarbeid med lokal- og fylkeslag, intensivere arbeidet for å endre samferdselsplaner i utvalgte regioner, for å redusere klimautslipp og nedbyggingen av viktige naturområder og jordbruksareal. I tillegg skal vi jobbe for redusert bilbruk i storbyregionene gjennom restriktive tiltak, bedre kollektivtransport og bedre kår for syklistene og gående.

Naturvernforbundet vil i perioden:

- Gi konkrete innspill til samferdselsplaner i utvalgte regioner, og spre kunnskap om og engasjement for disse. Blant annet vil vi arrangere åpne debattmøter og/eller andre arrangementer for å skape blesst om våre krav. Det vil være viktig å få med seg lokale krefter i og utenfor egen organisasjon i de valgte regionene.
- Bruke valgkampen i forkant av lokalvalget 2015 til å sette fokus på trafikkforhold og lokal luftforurensning og påvirke for å forbedre dette i de valgte regionene.
- Fremme lovforslag som sikrer bymarkene i de større byer mot ytterligere inngrep og slik gi mulighet for opplevelse av naturmangfold.
- Arbeide for at jordvern får høy prioritet i samfunnets arealbruk

Vedlegg I – Naturgledeeksempler

«Sidesprang» i Oslo og Akershus

Guidede turer utenom de vanlige turstiene der fokus er på natur og -opplevelsesverdier i skogen.

<http://naturvernforbundet.no/noa/nyheter/sidesprang-2-september-article27527-2147.html>

«Naturlig onsdag» i Hordaland

Første onsdag hver måned inviterer Naturvernforbundet i Bergen til en faglig innledning med diskusjon og mingling utover kvelden. <http://naturvernforbundet.no/hordaland/aktiviteter/>

«Din nabo er en drage» i Østfold

Populært arrangement for hele familien der man kan oppleve salamandre og annet på nært hold.

<http://naturvernforbundet.no/ostfold/nyheter/din-nabo-er-en-drage-article16544-1391.html>

«Naturkokker» i Trøndelag

Ungdommer får lage mat ute i felt med kortreiste råvarer på Naturvernforbundets naturkokk-kurs, blant annet i samarbeid med matfestivalen i Levanger.

Vedlegg II Partnerorganisasjoner

Environmental Rights Action (ERA)	Nigeria
Jeunes Volontaires pour l'Environnement (JVE)	Togo
ADEL	Mosambik
Livaningo	Mosambik
Kulima	Mosambik
Justica Ambiental	Mosambik
Friends of the Earth Ghana	Ghana
BIOM	Kirgisistan
Little Earth	Tajikistan
Ecovision	Georgia
Friends of Earth Georgia	Georgia
Azerbaijan Youth Union	Azerbaijan
EcoObraz	Kazakhstan
Centre for Environmental Solutions	Hviterusland
Green Alliance	Hviterusland
Republican Ecological Center for Children and Youth	Hviterusland
International Sakharov Environmental University	Hviterusland
Ecoproect	Hviterusland
Radiocollege	Hviterusland
Eremurus	Ukraina
Natinal Energy Centre of Ukraine	Ukraina
Tapan	Armenia
Kola Environmental Center	Russland
Green World	Russland
Za Priodu	Russland
Friends of Baltics	Russland
Aetas-Arkh	Russland
All-Rus-karelia	Russland
Viola-Central	Russland
Dront-Volga	Russland
EcoUnion-Ural	Russland
BaikalWave-Sibir	Russland
InfoCentre-FarEast	Russland
ADEK	Usbekistan
Eremurus	Usbekistan
Gutta club	Moldova

Vedlegg III - Estimert ressursfordeling

Arbeidsområde	Finansiering	Omfang og tidsperspektiv	Organisasjonsinvolvering
HOVEDSATSNING A JUBILEUMSFEIRING FOR EN STERKERE ORGANISASJON	Er i utgangspunktet finansiert av medlemskontingent og MD støtten og vil legge beslag på mye kapasitet. Det letes etter finansiering fra givere, det offentlige, bedrifter og stiftelser.	Planlegging og forberedelser gjøres i stor grad i 2013. Gjennomføring blir i 2014. Ressurser vil i hovedsak være i organisasjons- og kommunikasjonsavdelingen	Alle aktivitetene i jubileet skal i størst mulig grad involvere hele organisasjonen.
HOVEDSATSNING B NATURGLEDE	I utgangspunktet er det ikke finansiering til denne hovedsatsningen, men den innebærer nødvendigvis ikke store ekstrakostnader. Det vil legge beslag på kapasitet for å finne inntekter og gi støtte til fylkes- og lokallag. Det letes etter finansieringsmuligheter fra offentlige kilder og stiftelser.	Vil gå gjennom både 2014 og 2015. Særlig vil organisasjons- og kommunikasjonsavdelingen, inntektskoordinator og naturmangfoldavdelingen være involvert.	Naturglede arrangementer er det i hovedsak fylkes- og lokallag som står for. Sekretariatets rolle er å skaffe penger, støtte og tilrettelegge, bidra med kunnskap og koordinering.
HOVEDSATSNING C REDUSERT OLJELETING - INGEN OLJEBORING I SÅRBARE OMRÅDER	Erfaring viser at det er vanskelig å finne prosjektmidler til petroleumsrelatert arbeid, så vi antar at det vil være i stor grad frie midler.	Aktiviteter vil foregå begge år, men trolig vil kampanjen være mest aktuell våren 2015. EKS og NMF vil være de avdelinger som gjør mye av arbeidet, samt noe NORAD finansiering for Nigeria og informasjon til mulig kampanje.	Kortvarig kampanje gir mulighet for aktivitet for alle interesserte fylkes- og lokallag (eksempel vardebrenning) I tillegg er det flere lag langs kysten som arbeider med petrosaker.
1 EN STØRRE OG STERKERE ORGANISASJON	Grunnstøtte fra MD, spilleautomat-kompensasjonsmidler, kontingent og gaver.	Ressurser vil i hovedsak være i organisasjons- og kommunikasjonsavdelingen, samt bidrag fra EKS, NMF, Barentshavkontoret og internasjonalavdeling til reising, naturvern skolen m.m.	Organisasjonen er i hovedfokus.
2 EN RIK OG MANGFOLDIG NATUR	Erfaringsmessig er det vanskelig å finne prosjektmidler til arbeid med naturmangfold. Men vi har noe støtte fra Miljøvern departementet og Direktoratet for Naturforvaltning.	Ressursene og arbeidet er i stor grad hos NMF, og i samarbeid med rovdyrutvalget. Noe støtte fra DN til arbeid med trua arter og natur.	Alle fylkes- og lokallag jobber med forskjellige saker med fokus på naturmangfold. Alle utvalgene er samarbeidspartnere.
3 VASSKRAFT OG VINDKRAFT	Noe støtte fra bedriftssamarbeid.	Tett samarbeid med Samarbeidsrådet for Naturvernsaker. I hovedsak NMF og EKS.	Er svært relevant for fylkes- og lokallag som er engasjert i vann og/eller vindkraftsaker. Vassdragsvernrådet er en viktig bidragsyter.
4 FISKERI OG	Noe støtte fra	Barentshavkontoret og NMF.	Aktuell for alle fylkes- og

Naturvernforbundets arbeidsprogram 2014-15
Vedtatt på landsmøtet i Trondheim 1.september 2013

OPPDRETT	bedriftssamarbeid.		lokallag langs kysten, og særlig i nord og på Vestlandet.
5 GRUVER	Det søkes midler fra MD, Barentssekretariatet, Nordisk råd m.m	Det er NMF som i hovedsak jobber med gruvesaker.	Er aktuell for flere fylkes- og lokallag i nord og på Vestlandet. Samarbeid med gruveutvalget.
6 SKOG	Det vil søkes prosjektmidler fra Miljøverndepartementet og andre offentlige instanser.	Ressursene og arbeidet er i stor grad hos NMF.	Samarbeid med skogutvalget. Flere lokal- og fylkeslag jobber med skogsaker.
7 REDUSERTE KLIMAGASSUTSLIPP I NORGE OG VERDEN	Fullfinansiert med NORAD midler. Klimaambassadør-prosjektet er finansiert av Tryg-stiftelsen, samt noe bedriftsstøtte.	Gjøres i stor grad av internasjonal avdeling og EKS samt kom.org og noen bidrag fra NMF.	Verdt å ta vare på-turneen er tenkt som et tilbud til fylkeslagene.
8 SPARE FOR Å BEVARE	Prosjektfinansiert gjennom samarbeidsavtaler og støtte fra bla kommuner, fylkeskommuner, bedrifter, EU prosjekt, MD etc.	Ressursene og arbeidet er i EKS	Oljefri er et prosjekt i samarbeid med NNV Hordaland, Trøndelag, Kristiansand og planlagt utvidet til Vestfold, Buskerud m.fler.
9 BILEN UT AV BYEN	Prosjektfinansiert gjennom støtte fra bedrifter og søker offentlige midler.	Ressursene og arbeidet er i EKS	Flere fylkes- og lokallag jobber med samferdselssaker.

EKS = Energi-, klima- og samferdselsavdelingen

NMF = Naturmangfoldsavdelingen